

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นแหล่งระดมเงินทุน และให้สินเชื่อทั้งภาครัฐบาล และเอกชน จะมีผลกระทบต่อการลงทุนในกิจการต่าง ๆ การใช้ทรัพยากร การจ้างงาน การส่งออก การอุปโภคบริโภค ตลอดจนการเพิ่มรายได้ของประชาชนโดยรวม

การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ แก่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ นั้น จะแตกต่างกันไปตาม ลักษณะและวัตถุประสงค์ของกิจการต่าง ๆ โดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์จะให้สินเชื่อเพื่อการอุตสาหกรรมการผลิต การส่งออก การค้าส่ง ค้าปลีก การอุปโภคบริโภค การบริการ และการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ สินเชื่อดังกล่าวข้างต้นจะอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงินกู้ประจำ คือ การให้กู้ยืมที่มีกำหนดระยะเวลาการชำระคืนที่แน่นอน เพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนสำหรับการประกอบการในการลงทุนในทรัพย์สินถาวร เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี การให้กู้โดยตัวสัญญาใช้เงิน การซื้อลดตั๋วเงิน เพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในกิจการเป็นต้น แต่จะอย่างไรก็ตามการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ แก่ภาครัฐหรือเอกชนในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นให้กู้ยืมในลักษณะใดก็ตาม เป็นการให้กู้ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายคือ การได้รับคืนทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย ตรงตามกำหนดเวลา เพราะดอกเบี้ยเงินกู้เป็นรายได้หลักของธนาคารพาณิชย์

การขยายตัวการให้สินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 จนถึงปี 2542 มีอัตราการขยายตัวในระดับสูงต่อเนื่องตลอดมา โดยในปี พ.ศ.2531 ระบบธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อ 858,066 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 3,676,025 ล้านบาท ในปี 2542 และเงินให้สินเชื่อสูงสุดในปี 2540 จำนวน 4,691,502 ล้านบาท ในขณะที่เดียวกันดอกเบี้ยค้างรับก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในปี พ.ศ.2531 มีดอกเบี้ยค้างรับจำนวน 12,837 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 114,314 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2542 ดอกเบี้ยค้างรับเพิ่มขึ้นจากปี 2531 เป็นจำนวนเงิน 101,477 ล้านบาท หรือเพิ่มร้อยละ 790.50 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงิน และอัตราที่สูง ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 เงินฝาก และเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

ปี	เงินฝาก		เงินให้สินเชื่อ		สินเชื่อ / เงิน	ดอกเบี้ย ค้างรับ
	จำนวน	% เพิ่ม	จำนวน	% เพิ่ม	ฝาก %	
2531	923,734	N.A.	858,066	N.A.	92.89	12,837
2532	1,161,419	25.73	1,096,157	27.74	99.38	13,813
2533	1,471,761	26.72	1,475,876	34.64	100.28	20,076
2534	1,773,539	20.50	1,797,303	21.77	101.34	29,209
2535	2,055,159	15.88	2,146,262	19.41	104.43	33,187
2536	2,431,138	18.29	2,459,267	14.58	101.16	36,078
2537	2,826,920	16.28	2,993,550	21.72	105.89	40,202
2538	3,376,626	19.45	3,589,090	19.89	106.29	50,306
2539	3,805,408	12.70	4,122,903	14.87	108.34	64,128
2540	4,081,851	7.26	4,691,502	13.75	114.62	102,183
2541	4,393,197	21.00	3,943,895	-15.93	89.77	134,324
2542	4,392,105	-0.02	3,676,025	-6.79	83.70	114,314

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน)

จากตารางที่ 1.1 อัตราการให้สินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด โดยมีอัตราการเพิ่มสูงสุดในปี พ.ศ.2533 จำนวน 379,719 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.64 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 อัตราการให้สินเชื่อรวมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงจากร้อยละ 19.89 เป็นร้อยละ 14.87 ในปี พ.ศ. 2539 และมีอัตราเพิ่มต่ำสุดในปี พ.ศ. 2541 คือติดลบร้อยละ 15.93 ทั้งนี้เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซา และเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ.2540 จนรัฐบาลต้องประกาศเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตะกร้าเงิน มาเป็นระบบอัตราลอยตัวภายใต้การจัดการ

นอกจากการให้สินเชื่อในระบบของธนาคารพาณิชย์เพิ่มสูงขึ้นแล้ว อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากก็มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นตลอดมา ในปี 2530 มีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากร้อยละ 91.54 และสูงเกินร้อยละ 100 ตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้นมา โดยมีอัตราสูงสุดในปี 2540 เป็นร้อยละ 114.62

ดอกเบี้ยค้างรับในระบบธนาคารพาณิชย์ไทยก็เพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนเงินให้สินเชื่อที่เพิ่มขึ้น ดอกเบี้ยค้างรับของระบบธนาคารพาณิชย์มียอดสูงสุดถึง 134,342 ล้านบาท ในปี 2541 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non - Performing Loans : NPLs) ของระบบธนาคารพาณิชย์

เชียงรายเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ เปิดสาขาเป็นจำนวนมาก ในปี 2541 มีสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ จำนวน 56 สาขา (ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ, 2541) และมีการให้สินเชื่อจำนวนเงิน 21,055.6 ล้านบาท สำหรับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีสำนักงานทั้งสิ้น 7 สาขา คือ สาขาเชียงราย สาขาห้าแยกพ่วงเมืองราย สาขาตลาดป่าก่อ สาขาพาน สาขาแม่จัน สาขาแม่สาย และสาขาเชียงแสน มีการให้สินเชื่อรวม 6,805.4 ล้านบาท [ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานเขตภาคเหนือ 4, 2542] และเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ 3,822.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 56.16 ของสินเชื่อรวม

จากตารางที่ 1.2 ณ สิ้นปี 2542 ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มี 7 สาขาในจังหวัดเชียงราย ได้ให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้จำนวน 13,152 ราย เป็นหนี้อยู่ในระดับ A3-A6 ซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) จำนวน 4,630 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.20 ของจำนวนลูกหนี้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นสัดส่วนค่อนข้างสูง นอกจากนั้นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถคำนวณดอกเบี้ยค้างรับส่วนที่เกิน 3 เดือน เข้าเป็นรายได้ในแต่ละงวดบัญชีแล้ว ยังต้องกันสำรองตามหลักเกณฑ์การระงับการรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ของธนาคารแห่งประเทศไทยอีกด้วย ดอกเบี้ยค้างรับส่วนที่เกิน 3 เดือนนั้น ถ้าเป็นเงินกู้ประเภทประจำต่างๆ เรียกว่าดอกเบี้ยแขวน (non-interest receivable) และถ้าเป็นเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีเรียกว่า ดอกเบี้ยพัก (interest suspense) ซึ่งธนาคารจะบันทึกบัญชีไว้ต่างหาก เพื่อรอเรียกเก็บจากลูกหนี้ต่อไป การที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถคำนวณดอกเบี้ยค้างรับจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เข้าเป็นรายได้ของธนาคาร และต้องกันเงินสำรองหนี้ดังกล่าวไว้ ย่อมส่งผลกระทบต่อการประกอบกิจการของธนาคาร กล่าวคือ มีรายได้ลดลงมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งขาดทุนนับหมื่นล้านบาท ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีผลประกอบการขาดทุนหลังจากการกันเงินสำรองสิ้นปี 2542

จำนวน 91,936.7 ล้านบาท [ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ,2543] ดังนั้นการศึกษาถึงสาเหตุและปัญหาของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารกรุงไทย สาขาในจังหวัดเชียงราย จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของธนาคารนี้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาถึงสาเหตุของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดเชียงราย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน การกำหนดนโยบาย และการวางแผนงานในด้านสินเชื่อให้แก่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารพาณิชย์อื่นๆ
- 2) เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาสินเชื่อ และการอำนวยความสะดวกแก่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ ด้วยความระมัดระวัง ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารพาณิชย์อื่นๆ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะลูกหนี้ที่เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ คือ ลูกหนี้ที่มีคุณภาพหนี้ระดับ A3 A4 A5 และ A6 ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 7 สาขา คือ สาขาเชียงราย สาขาห้าแยกพ่อนเมืองราย สาขาตลาดป่าก่อ สาขาพาน สาขาแม่จัน สาขาแม่สาย และสาขาเชียงแสน ในปี 2542

1.5 คำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

สินเชื่อ หมายถึง การให้เครดิตแก่ลูกหนี้ในลักษณะของเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี (Overdrafts) เงินกู้ประจำ (Fixed Loans) ประเภทต่างๆ ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืน การให้กู้โดยตัวสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes) การรับซื้อลดตั๋วเงิน (Bill Discounted)

ให้สินเชื่อ หมายถึง การให้กู้ยืมเงินในลักษณะต่างๆ ซื้อลดตั๋วเงิน การให้เครดิตในรูปแบบของการออกบัตรเครดิต เพื่อให้ลูกค้าซื้อสินค้าและบริการโดยไม่ต้องจ่ายเงินสด

หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans) หมายถึง เงินให้กู้ยืม หรือสินเชื่อที่ระงับการรับรู้รายได้ เพราะลูกหนี้ที่ผิดนัดขาดการชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 3 เดือน ขึ้นไป โดยนับเป็นรายบัญชีของลูกหนี้

เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี หมายถึง การให้กู้เงินภายในวงเงินที่กำหนดให้ โดยให้ลูกหนี้เขียนเช็คสั่งจ่ายออกจากบัญชีกระแสรายวัน และนำเงินเข้าบัญชีในลักษณะหมุนเวียนบัญชีโดยไม่กำหนดเวลาชำระคืน

เงินกู้ประจำ หมายถึง เงินให้กู้ยืมทุกประเภทที่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนที่แน่นอน

หนี้จัดชั้น หมายถึง การจัดกลุ่มลูกหนี้ที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไข ขาดการชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย แบ่งเป็น 6 ระดับ คือ ปกติ กล่าวถึงเป็นพิเศษ ต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ หนี้สูญซึ่งนับรวมทุกบัญชีของลูกหนี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับหนี้ที่เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แม้ว่าบางบัญชีลูกหนี้ยังสามารถชำระต้นเงิน หรือดอกเบี้ยอยู่ก็ตาม

ดอกเบี้ยค้างรับ หมายถึง ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมทุกประเภทที่ลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่ 1-3 เดือน ซึ่งธนาคารสามารถบันทึกเป็นรายได้ของธนาคารในแต่ละงวดบัญชี

ดอกเบี้ยพัก หมายถึง ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมประเภทกู้เบิกเงินเกินบัญชีที่ลูกหนี้ค้างชำระตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป

ดอกเบี้ยแขวน หมายถึง ดอกเบี้ยเงินกู้ประจำประเภทต่างๆ ที่ลูกหนี้ค้างชำระตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป ซึ่งธนาคารไม่สามารถบันทึกรับรู้เป็นรายได้ในงวดบัญชีนั้นๆ

ตารางที่ 1.2 การจัดคุณภาพหนี้ (LOAN CLASSIFICATION)

ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาในจังหวัดเชียงใหม่ ตามเกณฑ์ตามประเภทหนี้เชื้อ

ประจำเดือนธันวาคม 2542

ประเภท	A1		A2		A3		A4		A5		A6		รวม (A1 - A6)		รวม A3-A6	
	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)	ลูกหนี้ (ราย)	สัดส่วน (%)
กู้อีกเงินเกินบัญชี	488	45.86	76	7.14	38	3.57	7	0.66	189	17.76	266	25	500	46.99	500	46.99
กู้อื่นประจำ	334	48.27	23	3.32	24	3.47	41	5.92	99	14.31	171	24.71	335	48.41	335	48.41
กู้อื่นที่อยู่อาศัย	574	57.23	65	6.48	25	2.49	36	3.59	82	8.18	221	22.03	364	36.29	364	36.29
กู้อื่นเพื่อการเกษตร	476	54.52	48	5.5	50	5.73	61	6.99	99	11.34	139	15.92	349	39.98	349	39.98
กู้อื่นกรุงเทพมหานคร	5,542	85.84	99	1.53	35	0.54	216	3.35	453	7.02	111	1.72	815	12.62	815	12.62
อื่น ๆ	561	48.31	236	7.7	193	6.3	267	8.71	614	20.04	1,193	38.94	2,267	73.99	2,267	73.99
รวม	7,975	60.64	547	4.16	365	2.78	628	4.77	1,536	11.68	2,101	15.95	4,630	35.2	4,630	35.2

ที่มา : สำนักงานเขตภาคเหนือ 4 ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)